

ESIPUHE

"I have never let my schooling interfere with my education."

(Mark Twain, Grant Allenin mukailleen)

Uuden opetussuunnitelman tultua voimaan meillä on käsissämme mahdollisuus rakentaa yhdessä peruskoulu, jonka käytyään toivottavasti ain harva suomalainen yhtyy yllä olevaan toteamukseen. Sellainen koulu, jossa opitaan niitä elämälle tärkeitä tietoja ja taitoja, joiden varaan koko elinikäinen oppiminen rakentuu. Koulu, joka innostaa, ruokkii uteliaisuutta, kasvattaa tiedonjanoa ja auttaa kukoistamaan – jokaista tavallaan.

Uuden opetussuunnitelman käyttöönotto on meille opettajille prosessi, joka vaatii aikaa, epävarmuuden sietämistä ja harjoittelua. Samalla se synnyttää yhdessä tekemisen iloa ja uteliaisuutta ja saa toivottavasti jokaisen meistäkin kukoistamaan! Opetussuunnitelman perusteiden yleinen osa koskettaa ja velvoittaa koko kouluyhteisöä. Se sisältää monia konkreettisia keinoja, välineitä ja vaateita oppimisen ja opettamisen monipuolistamiseen. Yleisen osan koko koulutyötä läpileikkaavat suuntaviivat ja raamit luovat myös perustan, jolle uudet oppiainekohtaiset tavoitteet ja sisällöt rakentuvat. Jotta uuden opetussuunnitelman mukainen koulu voisi tulla todeksi omassa työssä ja työyhteisössä, täytyy tavoitteet tuntea ja löytää yhdessä ne keinot, joilla tavoitteet muuttuvat elettaväksi koulutyön arjeksi.

Olemme työssämme pedagogisina täydennyskouluttajina kiertäneet kolme viime lukuvuotta ympäri maata pohjustamassa uuden opetussuunnitelman perusteiden henkeä ja sisältöjä. Tiedämme kuitenkin, että monilla opettajilla ei ole vielä ollut riittävästi aikaa ja mahdollisuuksia tutustua opetussuunnitelman keskeisiin teemoihin. Kohtaamamme innostuksen ohella esiin nousee usein myös huolia ja riittämättömyydenkin tunnetta: Kuinka pystyn ottamaan kaiken tämän haltuun? Mitä kaikkea oikeastaan pitää muuttaa ja mikä säilyy ennallaan? Kuinka osaamme toimia aidosti oppivana yhteisönä? Miten onnistumme säilyttämään työn tekemisen, kehittämisen ja kehittymisen ilon? Muutoksen ei kuitenkaan tarvitse – eikä se voikaan – tapahtua sormia napsauttamalla.

Toivommekin, että jokainen opettaja saa riittävästi mahdollisuuksia ylläpitää ja kehittää ammattitaitoaan, jotta hän voi toimia oppilaan parhaaksi ja opetussuunnitelman yleisen osan tavoitteiden mukaisesti. Kehittämistyöhön ja käytäntöjen muuttamiseen tarvitaan tahdon lisäksi yhteistä sitoutumista, kollegiaalista tukea, kouluttautumista ja oma-aloitteista asioihin perehtymistä. Jotkin muutoksista voivat tuntua isoilta ja ahdistaviltakin, mutta niitä kohti päästään yhdessä toisinaan pienin askelin ja toisinaan isommin harppauksin. Muutos ei tapahdu heti, vaan uuden oppiminen vie aikaa niin opettajilta, oppilailta kuin koulun sidosryhmiltäkin. Tämän kirjan tavoite on auttaa yksittäistä opettajaa ja eri kouluyhteisöjä koulutyön käytännön kehittämisessä.

Kirjassa käsiteltävien teemojen taustaideana on rakentaa koulu, joka pyrkii kohti valtakunnallisia opetuksellisia ja kasvatuksellisia tavoitteita: ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen kasvamista, tarpeellisten tietojen ja taitojen karttumista sekä sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistämistä. Kirja on työväline ja apu näitä tavoitteita kohti kuljetta-vaan prosessiin, joka vaatii tahtoa, sinnikkyyttä ja innostustakin. Taikasanoja ja ihmetemppeja heti valmiiksi saattamiseen ei ole, mutta konkreettista apua askelmerkkien asettamiseen ja toteuttamiseen sekä uuden tekemisen iloa ja intoa kyllä.

Kirja käynnistyy toimintakulttuurin kehittämistä käsittelevällä luvulla ja jatkuu laaja-alaista osaamista, monialaisia oppimiskokonaisuuksia, ohjelmointia, oppimisympäristöjä sekä arviointia käsittelevillä luvuilla. Lopuksi käymme läpi, miten johtaa itseään ja työtään, sekä pohdimme, kuinka saada voimaa ja intoa uuden opetussuunnitelman käyttöön. Kukin luku on rakennettu reseptiksi, joka sisältää alussa lyhyen johdatuksen luvun aiheeseen. Sen jälkeen esitellään oleelliset ainesosat, jotka tarvitaan onnistumiseen, ja mausteet, joilla reseptiä voi muokata omaan yhteisöön sopivalla tavalla. Resepteissä on myös konkreettisia käytännön vinkkejä ja harjoituksia teeman käsittelyyn, kehittämiseen ja kokeiluun. Harjoitusten kohderyhmä on merkattu seuraavien symbolien avulla:

= itsenäisesti

= opettajakollegoiden kesken

= oppilaiden kanssa

Kirjan lopussa on lisäksi OPS-sanasto, jonka tarkoitus on sekä auttaa yksilöä, jos jokin sana ei ole tuttu, että toimia oppivan yhteisön yhteisenä listana, kun käydään läpi, miten kukin yhteisön jäsen ymmärtää keskeiset käsitteet.

Kauan odotettu, paljon puhuttu ja vähän jännitettykin OPS 2016 on nyt kouluissamme. Siinä on jotain uutta ja jotain vanhaa, mutta kaikki tähtää samaan: oppilaan oppimisen ja ihmisenä kasvun tukemiseen.

Jyväskylässä ja Helsingissä 22.7.2016

Aki ja Iida-Maria